

ŻYCIE DUCHOWE

ZIMA 81/2015

www.zycie-duchowe.pl

Ojciec Pio

Wydawca

Prowincja Polski Południowej
Towarzystwa Jezusowego,
Wydawnictwo WAM

Zespół redakcyjny

Jacek Siepsiak SJ (redaktor naczelny),
Marek Błaza SJ, ks. Krzysztof Grzywocz,
Dariusz Kowalczyk SJ, Wacław Królikowski SJ,
Stanisław Morgalla SJ, Lucyna Słup,
Katarzyna Stokłosa (sekretarz redakcji)

Układ graficzny, układ typograficzny i projekt okładki

Pracownia Register
oraz Anna Jędrusiak

Autor zdjęć (z San Giovanni Rotondo) na okładce i wewnątrz numeru

Józef Augustyn SJ

Superiorum permissu
ISSN 1232-9460

Adres redakcji

ul. Kopernika 26, 31-501 Kraków
tel. 12 62 93 292
e-mail: Zycie.Duchowe@wydawnictwowam.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania tekstów
i zmiany tytułów. Materiałów niezamówionych
nie odsyłamy.

Numer zamknięto 24 listopada 2014 roku.

ŻYCIE DUCHOWE

ZIMA 81/2015

OJCIEC PIO

Cezary Sękalcki	
Istota świętości Ojca Pio	5
Bogusław Piechuta ORMCap	
Grupy Modlitewne Ojca Pio	12
Marek Wójtowicz SJ	
Życie i misja Ojca Pio	21
Marek Miszczyński OFMCap	
Dom Ulgi w Cierpieniu	28
Tomasz Protasiewicz OFMCap	
Nadzwyczajne zjawiska w życiu Mistyka z Gargano	37
Błażej Strzechmiński OFMCap	
Fenomen stygmatów	45
Renzo Allegri	
Rajski zapach	51
Robert Krawiec OFMCap	
Zmagania duchowe Świętego Kapucyna	57
Piotr Słabek	
Z listów „brata Pio”	69
Diane Allen	
Śmierć Ojca Pio	77

DUCHOWOŚĆ ĆWICZEŃ

Jan Ozóg SJ	
Dziennik duchowny	85

MODLITWA I ŻYCIE

Józef Augustyn SJ	
Maryja najlepszą Uczennicą swojego Syna	91

POMÓDL SIĘ

- Jacek Siepsiak SJ
O tym, jak Chrystus, Pan nasz, upomniał Piotra 101

Z HISTORII DUCHOWOŚCI

- Leon Nieścior OMI
O zmianie swoich postanowień 105
- Andrzej Ruszała OCD
Jubileusz św. Teresy od Jezusa 112
- Józef Andrasz SJ
Czyściec mistyczny Siostry Faustyny 119

ROZMOWY DUCHOWE

- Remigiusz Kalski SJ
Duszpasterstwo w Kirgistanie 127

ŚWIADECTWA

- Ewa Siuta CSFN
Owoce rekolekcji trzydziestodniowych 135

SŁOWO, OBRAZ, CZYN

- Wacław Oszejca SJ
Twarzą w twarz z Różewiczem 141
- Anna Woźniakowska
Tragizm i humanizm Szostakowicza 149
- Przemysław Toboła
Kardiokomandosi 155

LEKTURY

OGŁOSZENIA

Wacław Oszajca SJ

Twarzą w twarz z Różewiczem

„Kiedy ktoś płacze, trzeba go przytulić”.
(Tadeusz Różewicz)¹

Spotkania z poetą

Tadeusza Różewicza (1921-2014) spotkałem dwa razy. Pierwszy raz w Poznaniu, na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych, kiedy po wieczorze autorskim nocował w naszym domu zakonnym. Drugi raz w Warszawie, pod koniec zeszłego wieku, w hotelu. Ponieważ słaby ze mnie rozmówca, dla mojego interlokutora z tych spotkań zapewne niewiele wynikło. Dla mnie wiele. Nie tyle z tego, o czym była mowa, ile z tego, co działo się „pomiędzy”, z tego, co niosły ze sobą gesty i nastroje. Krótko mówiąc: z tego, co niosła ze sobą sfera pozawerbalna.

W Poznaniu Różewicz miał ciężką noc. Nie czuł się najlepiej i na dobitkę dostał nad ranem krwotoku z nosa. Przy śniadaniu jednak mówił o tym tak, jakby go to wszystko mało lub wcale nie dotyczyło. Natomiast intrygował go sam fakt nocowania w klasztorze i – jak to ujął – „na dodatek u jezuitów”. Z tego spotkania pozostał we mnie obraz człowieka niezmiernie łagodnego i otwartego, a raczej uprzejmego i wdzięcznego, który przed drugim człowiekiem czy przed zdarzeniem staje nieśmiało.

---

¹ T. Różewicz, *Wyjście*, Wrocław 2004, s. 73.

Warszawskie spotkanie potwierdziło to odczucie. Przyszedłem do hotelu, w którym gościł Różewicz, na jego zaproszenie. Czekał na mnie w holu. Zaprowadził do pokoju, posadził w fotelu i nieśmiało zapytał, czy może „z jezuitą napić się koniaku”. Tego się nie spodziewałem. W którymś momencie popatrzył na mnie, pomilczał dłuższą chwilę i powiedział jakoś tak: „To dziwne, ale mówię do księdza tak, jakby ksiądz był moim katechetą, jakbym mówił do swojego katechety”. Po chwili dodał: „Mówią o mnie, że jestem ateistą, a to takie staroświeckie [czy przestarzałe, dokładnie nie pamiętam] wyrażenie”.

Jest wreszcie jeszcze trzecie spotkanie, tyle że nie twarzą w twarz (choć nie wiadomo). To testament poety. Zawsze, kiedy czytam zapis czyjejś ostatniej woli, odnoszę wrażenie, że ten ktoś stoi przy mnie: „Moja ostatnia wola i prośba, jest moim pragnieniem, aby urna z moimi prochami została pogrzebana na cmentarzu ewangelicko-augsburskim przy kościele Wang w Karpaczu Górnym. Proszę też miejscowego pastora, aby wspólnie z księdzem Kościoła rzymskokatolickiego (którego jestem członkiem przez chrzest św. i bierzmowanie) odmówił odpowiednie modlitwy. Pragnę być pochowany w ziemi, która stała się bliska mojemu sercu, tak jak ziemia, gdzie się urodziłem. Może przyczyni się to do dobrego współżycia tych dwóch – rozdzielonych wyznań i zbliży do siebie kultury i narody, które żyły i żyją na tych ziemiach. Może spełni się marzenie poety, który przepowiadał, że «Wszyscy ludzie będą braćmi». Amen”². Przywołany przez Różewicza poeta to Fryderyk Schiller, a cytat pochodzi z jego ody *Do radości*: „O radości, iskro bogów, / Córo Elizejskich Pól, / Na świętości twojej progu / Śpiewa nam niebiański chór. / Twoja moc cudowna zaćmi / Zgubny podział, gorzkie łzy; / Wszyscy ludzie będą braćmi, / Gdy twe skrzydło w locie łśni” (tłum. Andrzej Lam)³.

To zaoczne spotkanie z Tadeuszem Różewiczem jest dla mnie nie mniej prawdziwe od tych twarzą w twarz, gdyż podsumowuje wszystko, co się złożyło na życie i śmierć poety. Testament, jeśli na takie miano zasługuje, musi spadkobiercom ujawnić majątek spadkodawcy. Różewicz uznał za Schillerem, że jego majątkiem jest Radość.

² Za: <wroclaw.pl>.

³ Za: <kwartalnik-pobocza.pl>.

Jednak zaczęło się nie od radości, nie od Elizejskich Pól i jakiegokolwiek świętości, a już na pewno nie od niebiańskich chórów. Zaczęło się od przerażenia, śmiertelnego przerażenia: „jestem mordercą”. „Zwracam się do was kapłani / nauczyciele sędziowie artyści / szewcy lekarze referenci / i do ciebie mój ojciec / Wysłuchajcie mnie. // Nie jestem młody / niech was smukłość mego ciała / nie zwodzi / ani tkliwa biel szyi / ani jasność otwartego czoła / ani puch nad słodką wargą / ni śmiech cherubiński / ni krok elastyczny // nie jestem młody / niech was moja niewinność / nie wzrusza / ani moja czystość / ani moja słabość / kruchosc i prostota // mam lat dwadzieścia / jestem mordercą / jestem narzędziem / tak ślepym jak miecz / w dłoni kata / zamordowałem człowieka / i czerwonymi palcami gładziłem / białe piersi kobiet. // Okaleczony nie widziałem / ani nieba ani róży / ptaka gniazda drzewa / świętego Franciszka / Achillesa i Hektora / Przez sześć lat / buchał z nozdrza opar krwi // Nie wierzę w przemianę wody w wino / nie wierzę w grzechów odpuszczenie / nie wierzę w ciała zmartwychwstanie” (*Lament*)⁴.

„Jestem mordercą” – mówi Różewicz, a przecież to nieprawda. Był partyzantem, żołnierzem Armii Krajowej, walczył z bronią w ręku w słusznej sprawie. Walczył też piórem, pisał patriotyczne wiersze, które jego towarzyszom walki dodawały otuchy. Co prawda nie tylko ja jestem mordercą – zdaje się mówić poeta – inni też, a rzeź trwała sześć lat i nie oszczędziła nikogo. Nikomu zabijanie innych nie uszło płazem. Wojna okaleczyła, to znaczy oślepiła swoje ofiary. Nie tylko katów, lecz także ich ofiary. Zabiła w nich wszystko, co dotychczas uważali za najcenniejsze: wiarę, nadzieję, miłość Boga i całej rzeczywistości, łącznie z nimi. Podmiot liryczny, a raczej sam Różewicz, mówi w *Lamencie*, że nie wierzy już przeszłości, w której miały dokonywać się wydarzenia na miarę cudu w Kanie Galilejskiej, nie wierzy w teraźniejszość, to znaczy w możliwość oderwania się od dokonanego zła, grzechu i rozpoczęcia życia na nowo. Nie wierzy też przyszłości, którą symbolizuje w *Lamencie* wiara w zmartwychwstanie. Wszystko stracone.

„Mam dwadzieścia cztery lata / ocalałem / prowadzony na rzeź. [...] / Szukam nauczyciela i mistrza / niech przywróci mi wzrok słuch i mowę

⁴ T. Różewicz, *Poezje zebrane*, Wrocław 1976, s. 9.

/ niech jeszcze raz nazwie rzeczy i pojęcia / niech oddzieli światło od ciemności” (*Ocalony*)⁵. Wiersze *Lament* i *Ocalony* pochodzą z lat 1945-1946. Prowadzony na rzeź ocalał, ale ocalała też przeszłość, tkwiła w nim niczym harpun.

Myślę o bogu

Pod koniec lat osiemdziesiątych XX wieku Różewicz napisał wiersz pt. *Cierń*: „nie wierzę / nie wierzę od przebudzenia / do zaśnięcia // nie wierzę od brzegu do brzegu / mojego życia / nie wierzę tak otwarcie / głęboko / jak głęboko wierzyła / moja matka // nie wierzę / jedząc chleb / pijąc wodę / kochając ciało // nie wierzę / w jego świątyniach / kapłanach znakach / nie wierzę na ulicy miasta / w polu w deszczu / powietrzu / złocie zwiastowania // czytam jego przypowieści / proste jak kłos pszenicy / i myślę o bogu / który się nie śmiał // myślę o małym / bogu krwawiącym / w białych / chustach dzieciństwa / o cierniu który rozdziera / nasze oczy usta / teraz / i w godzinie śmierci”⁶.

„Nie wierzę”, a jednocześnie czytam Ewangelię i „myślę o bogu / który się nie śmiał”. Czyżby przez te cztery dekady „lament” przekształcił się w „cierń”, w coś, co nadal sprawia ból i cierpienie, nadal rani, ale w inny sposób niż wojna? Nie trzeba wiele, by zauważyć, że *Lament*, owszem, jest wyznaniem niewiary, ale jest też swoistą modlitwą, prośbą, paradoksalnie skierowaną do tych, którym autor przecież nie wierzy, po których nie spodziewa się, że znękanemu człowiekowi zechcą pomóc: „Zwracam się do was kapłani / nauczyciele sędziowie artyści / szewcy lekarze referenci / i do ciebie mój ojciec / Wysłuchajcie mnie”.

W wierszu *Cierń* poeta jakby się spowiada i nieśmiało oczekuje na rozgrzeszenie – „Okaleczony nie widziałem”. Jeśli tak, to *Lament*, na tyle, na ile jest deklaracją niewiary, na tyle samo jest również wyrazem niewystarczalności takiej postawy światopoglądowej jak niewiara, ateizm. W Ewangelii św. Marka ojciec przyprowadził do Jezusa chorego syna i prosił: „[...] jeśli coś możesz, zlituj się nad nami i pomóż nam”. Jezus mu odrzekł: „Jeśli możesz? Wszystko możliwe jest dla tego, kto wierzy”. Zaraz ojciec chłopca zawołał: „Wierzę, zaradź memu niedowiarstwu!” (Mk 9,

⁵ Tamże, s. 19.

⁶ Tamże, s. 652.

22-25). Parafrazując słowa ewangelicznego ojca, można powiedzieć, że i bohater wiersza Różewicza mówi podobnie: „Nie wierzę, pomóżcie mi w mojej niewierze, jeśli potraficie!”. Krótko mówiąc, Różewicz, tak jak nie dowierzał wierze, tak samo nie dowierzał i niewierze, tak jak wątpił w religię, tak samo wątpił i w ateizm. Czy zatem był agnostykiem? Człowiekiem, któremu wystarczyłoby przekonanie, że skoro „wiem” i „nie wiem” waży tyle samo, to po co sobie czymś takim zawracać głowę?

Trochę polemicznie względem Zbigniewa Herberta i trochę humorystycznie, ale nie bez racji, w wierszu *Wiedza* Różewicz mówi: „*cogito* i *dubito* w jednym / stoją domku / pan *cogito* na górze / pan *dubito* na dole / doświadczeni życiem / zamieniają role / pan *dubito* na górze / pan *cogito* w dole / obaj jesteśmy starzy / i wiemy / nie wiadomo dlaczego / że musimy umrzeć // wiemy też / że najkrótsza droga do Boga / to Trwoga // mówiąc językiem kolokwialnym / jak trwoga to do Boga”⁷.

Różewicz w przeciwieństwie do Zbigniewa Herberta nie akcentuje, nie absolutyzuje *cogito*, czyli pewności, jaką daje poznanie filozoficzne, ale i religijno-teologiczne. Obok *cogito* stawia *dubito*, czyli wątplenie, pytanie, pełne niepokoju poszukiwanie. Więcej, pozwala *cogito* i *dubito*, pewności i niepewności, zamieniać się miejscami, gdyż i jedna droga poznawcza, i druga znajdą swój finał w czymś, co nie pasuje do niczego – w śmierci. A ponieważ jedynie człowiek wie, że musi umrzeć, to przeświadczenie napawa go strachem i zmusza do popatrzenia poza wszelki horyzont poznawczy, poza granice również serca.

Czesław Miłosz, drugi wielki, z którym Różewicz wiódł spór, odpowiada: „Religię bierzemy z naszego litowania się nad ludźmi. // Są za słabi, żeby żyć bez boskiej opieki. // Za słabi, żeby słuchać zgrzytliwego obrotu piekielnych kół. // Kto z nas pogodzi się z wszechświatem bez jednego głosu // Współczucia, litości, zrozumienia? // Człowieczeństwo oznacza zupełną obcość pośród galaktyk. // Dostateczny powód, żeby wspólnie z innymi wznosić świątynie niewyobrażalnego miłosierdzia”⁸.

⁷ T. Różewicz, *Wyjście*, dz. cyt., s. 77.

⁸ Cz. Miłosz, *Druga przestrzeń*, Kraków 2002, s. 78.

„«Mroźną mieliśmy podróż / Toż to najgorsza w roku pora / na wędrowanie, na tak daleką wędrówkę / Ogniska nocne gasnące, bezdomność / te miasta wrogie, grody nieprzyjazne, / te wioski brudne a drożące się... / czyli nas wiodła tak daleka droga / po Narodziny, czy po Śmierć?» [...] / mieliśmy rozmawiać o Bogu / przypomniałem / wiecie co odpowiedział Mickiewicz / francuskiemu pisarzowi / który zapraszał do swojego «Salonu» / na rozmowy o Bogu? // «o Bogu przy herbacie nie rozmawiam» // przecież to dużo mądrzejsze niż / powiedzenie Nietzschego «Bóg umarł» / albo Dostojewskiego «jeśli Boga nie ma / to wszystko wolno» // Hora est... powiedziała do nas Cisza // Levinasa oddam Ci jeszcze / przed odlotem z Warszawy // Bóg jest modny Modny jest też absolut / Boga zapraszają do telewizji / Bóg Levinasa Bóg Bubera / Bóg Hegla Pascala Blocha / Heideggera Rosenzweiga / występuje między Telenowelą argentyńską kawą i / herbatą // Levinas myśli że Boga można / odmieniać przez przypadki / zamienili teologię na gramatykę // Levinas! / Levinas o tym że musi umrzeć / dowiaduje się od Jankelevitscha / jeśli Bóg jest filozofia jest niepotrzebna / filozofia Heideggera i Rosenzweiga // Hora est... rozległo się milczenie / (dalszego ciągu nie będzie) // ale Piotr poruszył wodę / i zacytował Hegla szeptem / po niemiecku... / «es ist der Schmerz, der sich / aus das harte Wort ausspricht / daß Gott gestorben ist»”⁹.

Powyższy cytat został wzięty z poematu Tadeusza Różewicza pt. *Tempus fugit*. Początek tego utworu (pierwsza zwrotka) to cytat z *Podróży Trzech Króli* Thomasa Stearnsa Eliota. Z tą różnicą, że akcja *Tempus fugit* rozgrywa się nie na Bliskim Wschodzie i nie na początku naszej ery, ale w Warszawie pod koniec XX wieku, w mieszkaniu, w „pustelni brata Ryszarda”, czyli Ryszarda Przybylskiego, niedostępnej „dla bałwanów / pewnego / gatunku literatów”, „artystek”, gdzie również trzech mężczyzn (poza autorem i gospodarzem jest jeszcze Piotr Lahmann) rozmawia „o filozofii, historii, polityce”¹⁰. Rozmowa zmierza, wydawać by się mogło,

⁹ T. Różewicz, *Wyjście*, dz. cyt., s. 74. Przekład cytatu: „jest bólem, który znajduje swój wyraz w twardym powiedzeniu: «Bóg umarł»”; za: G.W.F. Hegel, *Fenomenologia ducha*, t. II, Warszawa 1965, s. 358.

¹⁰ Za: <wyborcza.pl>.

w stronę religii i teologii. Jednak nie, idzie głębiej, w kierunku wiary, a więc czegoś, z czego religia i teologia żyją, co poddają intelektualnej obróbce (teologia) albo próbują wprowadzić w życie, wyrazić w sobie dostępny sposób, w obrzędach i zwyczajach danej kultury (religia). W końcu Różewicz stwierdza: „jeśli Bóg jest filozofia jest niepotrzebna”.

Ten wers przypomina, a raczej parafrazuje powiedzenie Pompejusza: *Navigare necesse est, vivere non est necesse* („żeglowanie jest rzeczą konieczną, życie – niekonieczną”), co miało oznaczać, że dla sprawy, w tym przypadku dostarczenia zboża dla wygłodniałych mieszkańców Rzymu, warto poświęcić życie. Różewicz zaś mówi: konieczna jest wiara, bo bez niej religia i teologia nie zmierzają do właściwego portu. Stają się grą słowną, pewnie filozoficznie wyrafinowaną, ale tylko grą. Mówiąc jeszcze inaczej, jeśli nawet w początkach swojej twórczości Różewicz próbował wyzbyć się Boga, o tyle potem już nie walczył z Nim, ale z Jego wyobrażeniami i ludźmi, którzy swoje wyobrażenia biorą za dogmat.

Walka ta wygląda po różewiczowsku, lepiej powiedzieć: bardzo po ludzku i po chrześcijańsku. Sam, jako katolik, prosi przecież o pogrzeb dla siebie duchownego katolickiego i duchownego protestanckiego. W ten sposób daje do zrozumienia, że nawet jeśli dzielą nas religie, to nie musi nas wcale dzielić wiara, a więc zaufanie do Jezusa, Syna Człowieczego.

„Dostojewski mówił że / gdyby mu kazano wybierać / między prawdą i Jezusem / wybrałby Jezusa // zaczynam rozumieć / Dostojewskiego // nardziny życie śmierć / zmartwychwstanie Jezusa / są wielkim skandalem / we wszechświecie // bez Jezusa / nasza mała ziemia / jest pozbawiona wagi / ten Człowiek / syn boży / jeśli umarł // zmartwychwstaje / o świecie każdego dnia / w każdym kto go naśladuje”¹¹. Jeśli tak, jeśli Jezus zmartwychwstaje każdego poranka w tych, którzy żyją po bożemu, to znaczy, że również każdego dnia Jezus w nich żyje i umiera. Nie da się więc przeprowadzić granicy między ludzkim i boskim, nie da się oderwać serca od rozumu i odwrotnie, nie ma też co próbować zamykać świat w zawsze za ciasnych klatkach naszych pojęć i słów.

W wierszu *Czego byłoby żal* Tadeusz Różewicz mówi: „to co boskie / między ludzkimi istotami / ciągle poszukuje / swojego wyrazu // czego byłoby żal // «całego życia» / i jeszcze czegoś / ogromnego wspaniałego

¹¹ T. Różewicz, *Wyjście*, dz. cyt., s. 22.

/ poza słowem / poza ciałem”¹². Skąd ta obawa o przyszłość, ten powód do żalu? Ów niepokój wznieca w nas codzienność. Ogrom zła zdaje się podważać wszelką nadzieję, że kiedykolwiek i gdziekolwiek może zaistnieć lepszy świat. Różewicz ma za sobą wojnę i znowu odzywa się w nim zadawniona rana, okaleczenie. Ocalony z rzezi ma aż nadto dowodów na wszechmoc zła i bezsilność dobra. Ocalony z rzezi czyta przypowieści Jezusa i już wie, gdzie szukać Boga Jezusa Chrystusa i Jego prawdziwych wyznawców.

Z wiersza *Widziałem Go* ucieszyłyby się pewnie Biskup Rzymu Franciszek: „spał na ławce / z głową złożoną / na plastikowej torbie / płaszcz na nim był purpurowy / podobny do starej wycieraczki / na głowie miał czapkę uszatkę / na dłoniach fioletowe rękawiczki [...] / ubrany w trzy swetry / czarny biały i zielony / (a wszystkie straciły kolor) / spał spokojnie jak dziecko / poczułem w sercu swoim / (nie pomyślałem lecz poczułem) / że to jest Namiestnik / Jezusa na ziemi / a może sam Syn Człowieczy / chciałem go dotknąć / i zapytać / czy ty jesteś Piotr? // ale ogarnęło mnie / wielkie onieśmielenie / i oniemiałem [...] / chciałem go obudzić / i spytać raz jeszcze / co to jest prawda // pochyliłem się nad nim / i poczułem zepsuty oddech / z jamy / ustnej // a jednak coś mi mówiło / że to jest Syn Człowieczy // otworzył oczy // i spojrzał na mnie // zrozumiałem że wie wszystko // odchodziłem pomieszany / oddalałem się / uciekałem / w domu umyłem ręce”¹³.

***

Wacław Oszajca SJ (ur. 1947), teolog, publicysta, poeta, wykładowca na Papieskim Wydziale Teologicznym Sekcji „Bobolanum” w Warszawie. Ostatnio opublikował: *Odwrócona perspektywa; Biblia na każdy dzień*.

¹² T. Różewicz, *Zawsze fragment*, Wrocław 1996, s. 88.

¹³ Tamże, s. 84.